

**СЕМАНТИЧНЕ ПОЛЕ ЛЕКСЕМИ *БЕРДО*  
В ГОВІРКАХ РАХІВЩИНИ**

doi: 10.12958/2227-2631-2022-2-46-16-24

**Олена Юсікова,**

*кандидат філологічних наук,  
старший науковий співробітник відділу діалектології  
Інституту української мови НАН України  
ORCID ID <https://orcid.org/0000-0001-9352-2008>*

У статті окреслено функціонування семантичного поля лексеми *бердо* в гуцульських говірках Рахівщини. Розглянуте семантичне поле є лексико-словотвірним за своєю структурою, ми проаналізували його природу й еволюцію. У дослідженні поряд з описовим застосовано функційний метод з метою з'ясування ролі сем у формуванні структури поля.

Структура семантичного поля лексеми *бердо* в говірках Рахівщини формувалась протягом віків, на сьогодні об'єднує два доміантні поля на основі двох ядерних сем: 'знаряддя ткацтва', 'назва гірського рельєфу'. У статті охарактеризовано еволюцію лексеми в процесі формування семантичного поля, визначено його центр і периферію на сучасному етапі. Найдавніше *бердо* мало вигляд загостреної дощечки, за допомогою якої здійснювали процес найпримітивнішого ручного ткання. Інтегральною семою для досліджуваного поля є сема 'вістря'. Семантичне поле ядерної лексеми *бердо* поширилось на лексико-семантичні групи назв інших знарядь праці, що мали схожий вигляд, охопило назви не лише ткацьких інструментів, а і відповідних дій, осіб, характеристик, похідних від назви *бердо*. Периферія семантичного поля охоплює лексико-семантичну групу назв знарядь праці та зброї, що не є термінами ткацтва, але об'єднані спільною семою 'вістря'. Досліджуване поле демонструє тісний зв'язок семантичної структури лексеми з її етимологією. Спостереження показали, що окрема семема в межах лексеми *бердо*, що є ядерною для поля назв об'єктів гірського рельєфу, притаманна діалектній системі регіону Карпат, зокрема гуцульським говіркам Рахівщини. Лексема *бердо* належить до найстарішого праїндоевропейського й праслав'янського шарів лексики і функціонує на території всієї Славії і за її кордонами. Саме діахронні спостереження дали можливість побачити природу семантичного поля лексеми *бердо* загалом, зрозуміти шляхи формування ядерних семем у її структурі.

*Ключові слова:* гуцульські говірки Рахівщини, карпатизм, лексико-словотвірне поле, семантичне поле, ядерна лексема.

The article outlines the functioning of the semantic field of the *berdo* lexeme in the dialects of hutsul Rakhiv region. The considered semantic field is lexical in its structure, we analyze its nature and evolution. As the main

methods of research, methods of analysis and synthesis are applied. In the study, we used a functional method to clarify role of the sem in shaping the structure of the field. The centers of word fields and, accordingly, the very series of related words are thematically labeled. The structure of the semantic field of the berdo in the dialects of Rakhiv region was formed over the centuries, today it unites two dominant fields: «names of weaving tools», «names of mountain relief». The periphery of the semantic field covers the lexical-semantic group of names of tools and weapons, including nomen with a smilna sam 'tip'. The field under study demonstrates a close relationship of etymological factors in the formation of semantics of dominant lexemes.

*Key words:* Carpathianism, Hutsul dialects of Rakhiv region, lexicon-word-field, nuclear lexema, semantic field.

Creative Commons Attribution 4.0  
International (CC BY 4.0)



**Вступ.** Дослідження діалектної лексики в аспекті функціонування семантичних полів сьогодні є одним з актуальних напрямів і діалектології, і лексикології та семасіології. Семантичне поле можна визначити як сукупність лексичних одиниць, об'єднаних спільністю змісту, що відбиває понятійну, предметну чи функційну подібність означуваних явищ; смисловий, змістовий комплекс окремої однозначної чи багатозначної лексеми, слова, лексико-семантичної групи.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** На сучасному етапі в розвитку теорії семантичних полів актуальним є вивчення структурної організації семантичних одиниць (Межжеріна, 2002). Учені простежують основні етапи формування структурної організації мови, визначають параметри будови семантичних полів як її складових частин, що мають міжсистемний характер. Серед робіт останніх десятиліть на матеріалі української мови окресленій проблематиці присвячено статтю Т. Щєбликіної, у якій досліджене лексико-семантичне поле простору (Щєбликіна, 2000), працю І. Багмут (Багмут, 2007), яка аналізує лексико-семантичне поле звуконайменувань, та ін. Для сучасних лінгвістичних пошуків у царині теорії семантичного поля характерним є звернення до фундаментальних досліджень А. Уфимцевої (Уфимцева, 1962), А. Антомонова (Антомонов, 1987), Ю. Маслова (Маслов, 1987), Ч. Филлмора (Филлмор, 1988), Дж. Лакоффа (Дж. Лакофф, 1988), З. Попової (Попова, 1989), С. Денисової (Денисова, 1996), А. Бондарка (Бондарко, 1999) та ін. Усе більше уваги в сучасних працях учені приділяють розгляду семантичного поля як фрагменту мовної картини світу (Юдко, 2011; Терещенко, 2012; Липка, 2015). Такий підхід, на нашу думку, є актуальним у діалектології з огляду на

необхідність вивчення та збереження для майбутніх поколінь багатств діалектної лексики. Семантичне поле діалектного слова відображає мовну картину світу і окремої діалектної системи, і української діалектної мови загалом.

**Метою** нашої роботи є з'ясування структури семантичного поля лексеми *бердо* в гуцульських говірках Рахівщини. Природу назви *бердо* серед інших назв гірського рельєфу Карпат дослідив Ю. Карпенко (Карпенко, 1967; Карпенко, 2002). Поставлена мета передбачає розв'язання таких **завдань**: охарактеризувати еволюцію лексеми в процесі формування семантичного поля, визначити центр і периферію поля на сучасному етапі.

**Методи дослідження.** У роботі поруч з описовим активно послуговуємося функційним методом дослідження з метою з'ясування ролі окремих сем у формуванні структури поля.

**Виклад основного змісту.** Роботу виконано на матеріалі, зібраному авторкою в говірках Рахівщини, залучено картотеку до Словника українських говірок Закарпатської області М. Грицака (зберігається в Інституті української мови НАН України), а також І випуск Матеріалів до словника українських говірок Закарпатської області (Грицак, 2017). Відомо, що терміни *семантичне поле* та *лексико-семантичне поле* є синонімами. Наразі терміном «семантичне поле» визначають більшу чи меншу кількість слів, точніше – їхніх значень, пов'язаних з одним і тим самим фрагментом дійсності. Слова, значення яких входять до поля, формують тематичну групу більш або менш широкого охоплення. З позиції їх внутрішніх смислових відносин, слова, які належать до однієї тематичної групи, необхідно розглядати як своєрідну порівняно самостійну лексичну мікросистему. Погляди мовознавців на суть лексико-семантичного поля різняться, але не є кардинально протилежними. Одні вчені доводять, що семантична структура поля має такий вигляд: ядро ↔ центр ↔ периферія. До прикладу, ядро поля представлене спільною семою (або гіперсемою), тобто семантичним компонентом вищого ладу, що організовує навколо себе семантичне розгортання поля. Центр поля складається з одиниць, що мають інтегральне спільне з ядром значення, натомість периферія поля містить одиниці, які найбільш віддалені від ядра. Ми поділяємо погляди тих мовознавців, які ототожнюють поняття «ядро» та «центр». На нашу думку, структура лексико-семантичного поля має такий вигляд: ядро ↔ ближня периферія ↔ дальня периферія. За визначенням багатьох дослідників, ядро лексико-семантичного поля становлять високочастотні, функціонально-нейтральні одиниці, а до ближньої периферії належать менш частотні, однозначні, конкретні за значенням лексеми, які зазвичай майже не залежать від контексту. Дальню периферію утворюють низькочастотні, багатозначні лексеми, що мають яскраву семантику, можуть належати до інших лексико-семантичних полів, мають переважно одну функціональну сему, яка семантично

залежить від контексту. Аналіз поля дає змогу показати кореляцію між доміантними та периферійними його компонентами. Кожне поле має у своєму складі спільну (інтегральну) сему, яка об'єднує його одиниці. Така ознака називається архісемою й виражена лексемою з узагальненим значенням. Семантичне поле окремої лексеми є лексико-словотвірним, саме такий різновид семантичного поля ми розглянемо на прикладі номена *бердо*, що функціонує в гуцульських говірках Рахівщини.

Слово *бердо* належить до найдавнішого шару лексичної системи доіндоєвропейського періоду, пов'язане з формуванням термінології ткацтва періоду XV тисячоліття до н. е. Найдавніше *бердо* мало вигляд загостреної дощечки, за допомогою якої здійснювали процес найпримітивнішого ручного ткацтва. Термін був широко вживаним у часи існування фракійських племен. Доміантною семою в межах семени *бердо* було значення 'вістря'. Семантичне поле з ядерною лексемою *бердо* поширилось на лексико-семантичні групи назв інших знарядь праці, що мали схожий вигляд, охопило назви не лише ткацьких інструментів, а і відповідних дій, осіб, характеристик, похідних від назви *бердо*. З погляду сучасного функціонування поля семема на позначення ткацького терміна позначає складний елемент ткацького верстата у вигляді гребеня з рамою. Еволюція цього значення відбувалася протягом віків унаслідок поступового ускладнення реалії, механізації ткацької праці.

Розглянемо функціонування семантичного поля ткацького терміна й похідних назв у досліджуваних говірках. Термін *бердо* 'деталь ткацького верстата' є глибоко вкоріненим в ареалі Славії. Найдавніші карпатизми, до яких належить лексема *бердо*, прийшли в мову жителів Карпат ще в дослов'янську епоху (Карпенко, 1967). Найпримітивніше *бердо*, яким прибивали нитку ткацтва між нитками основи до тканини, згодом набуло вигляду довгого гребеня, ще пізніше – сучасного *берда* з двома рамками. У гуцульських говірках Рахівщини ядерною лексемою є термін *бердо* (*бѣрдо*) 'деталь ткацького верстата' (*Котрѣ бѣрдо до сукна – тотѣ одеж'инка с'а називаѣе, а котрѣ до полотна, тотѣ полотн'анка, тотѣ дванѣц'итка. Їе калинкове бѣрдо, трос'т'анѣ, стел'анѣ, одежанѣ, сукн'анѣ, полот'н'анѣ, чіновате. Котрѣ з трѣсте, та трѣстовѣ бѣрдо, ѣе такі, шо лиш из дѣрева, одежеві, трос'т'анѣчка такѣ, такѣ добра. Зел'ізне бѣрдо – тотѣ стел'анка с'а зве. У бѣрд'и ѣе трѣсти. Дратва – тотѣ, шо с'а засѣтуѣе бітарі, шо дѣржит трѣсти. Бѣрдо маѣе чотіри ѣберва, між ѣакі запл'ітаѣют трѣсти. Цвист – шпѣра між<sup>ш</sup> трѣстами. Рс<sup>1</sup>; Бѣрдо ѣе ѣс'ѣке, кѣтре ѣак запасмісте: ѣе*

<sup>1</sup> Список скорочень населених пунктів Рахівщини подаємо наприкінці статті. Фонетична транскрипція відповідає фонетичній транскрипції в I випуску Матеріалів до Словника українських говірок Закарпатської області М. Грицака (див.: Література та джерела).

сімка, вісімка, деўйятка, дєс'ятка, одинац'ітка, дванац'ітка; май білше – чотирнац'ітка. Рс – Рх; *Йе й бзин'анкі берда* (бердо, що має трости з бузини). Рс; *змени. бзиняночка (бзин'аноч'ка) (Майу шче бабину бзин'аночку, та дуже йей сокочу, бо на інчі бердам ни звїкла.* Рс; *Сисе бердо йакєс' вускє, ни дала ми тойї бисаж'їнки* (бердо для ткання бисаг). Рс – Бг, Вд; *змени. бердечко (бердичко, бірдечко, бірничко, бірдічко, бірдішко, бердічко)* (*Майу такє малєн'ке бердечко у вісім пасем.* Рс – КсП); *бердіня (бе"рд'ін'а)* 'деталь ткацького верстата' (*Купїла м со"бі дуже файнойе бе"рд'ін'а.* – Бг); *бердечка (бердєчка, бердичка, бірдечка, бірничка, бирдєчка)* 'деталь ткацького верстата'. Л, Лг. Одиницями ближньої периферії поля є назви: *бердарь (бєрдар')* 'майстер, який виготовляє берда до ткацького верстата' (*Бєрдар' робит берда.* Бг); 'людина, яка продає берда для ткання' (*Бєрдар' прин'ус берда.* Квс).

Для порівняння, в орографічних назвах у межах лексеми *бердарь* простежуємо семему 'той, хто ходить по бердах (урвищах)' (*Но ти чїстий бєрдар', шо с'а не бойїш л'їз'ти у такє бердо.* Рс). До периферії досліджуваного поля належать також назви: *бердник* 'майстер, що виготовляє берда до ткацького верстата'; *бердарька* (бер'дар'ка), *жін.* до *бердарь* (*Понесї бердо до бер'дар'ки, та ти го полáгодит.* Рс); *бердаля* (бердал'я) 'дочка або жінка бердаря' (*Бєрдал'а, отїц' ў нїї быў бєрдар'.* Бг); *бердарити, недок.*, 'працювати бердарем' (*Дїс'ат' годїў йем бердарїў.* Рс); *бердареня* (бердарін'а, бердарін'я) 'робота бердаря' (*У нас н'їхтó с'а ни занимаў бердарін'ом.* Рс; *Мін'ї с'а л'убит' бердар'ін'а.* Бг); *бердарів, прикм.* до *бердарь* (*Йа с'а не розумїю до бердарєвого майстерїїгу.* Рс); *бердарня* (бердар'н'я) 'майстерня, де виготовляють берда' (*На тїл'кі берда, трєба би ти бєрдар'н'ї.* Рс); *бердарство* 'робота бердаря' (*Дол'їс'кі л'удє дуже с'а розумїют' до бердарства.* Рс); *бердарька* 'топонім, місце, де колись була бердарня' (*Бєрдар'ка, бо там робїли берда.* Бг); *бердарьський* (бердар'с'кий, бердар'с'кий), *прикм.* до *бердарь* (*Купїла м собї такє бердо стóчне, бердар'с'ке.* Рс); *бердарьчин* (бердар'чин), *прикм.* до *бердарька* (*Ой ужє с'а постарїў бердар'чин верстат, трєба би новїй.* Рс – ВБч). Виділяємо лексико-семантичну групу назв інших знарядь праці, деталей та зброї, що не є ткацькими термінами й належать до периферії поля: *берданка* (бе"рданка) 'рушниця' (*Далї в рукї берданку.* Рз); *бердєска* 'частина ярма' (*Поламала са бердєска.* Бг, Крг); *бердечка (бердєчка, бердичка, бердїч'ка, бірдечка, бірніч'ка, бірничка, бирдєчка)* (*Бїрничка – на вуз' кладут'.* Бг, Лзщ; *Зламалас'а бїрд'їш'ка.* Рс); *бердїшка (бердїш'ка, бїрдїш'ка)* 'дерев'яна планка, яка тримає ярмо на дерев'яному возї'; *змени. бїрдїця (бїрдїш'а); зруб. бїрдїско (бердїско); бердечко (бїрдечко, бїрничко)* 'т. с.', 'кладка', 'щабель у драбинї'. До дальньої периферії семантичного поля належать семемі: *берда* 'страва' (*Пїй водї та йїж бердї.* КБП), *бердалька* 'локшина' (*Ставїт'с'а на бердо і веретєном скрўчуїт'с'а.* Бг – Рз).

У слов'янському світі розглянуте поле корелює із семантичним полем назв гірського рельєфу. У досліджуваних говірках *бердом* називають 'скелю', 'гостроверху вершину'. У говірках Рахівщини ця семема є домінантною. На перший погляд, ткацьке бердо й назва скелі – це омоніми, але вивчення етимології дає переконливі підстави для з'ясування спільності їх семантичних коренів. Спільною ядерною семою для обох семем є сема 'вістря'. Нині доведено метафоричне походження назви гірського рельєфу, що розвинулася з назви ткацького знаряддя. Отже, можна говорити про формування єдиного надзвичайно давнього семантичного поля, природа якого може бути розкрита саме в епіцентрі стародавньої Славії, у межах функціонування найдавніших карпатизмів, зокрема в ареалі гуцульських говірок Рахівщини. Орографічний термін *бердо* тісно пов'язаний з підвищеним рельєфом і виражає значення: 'прірва, урвище'; 'стрімкий схил гори' [ГГК, 1997, с. 23].

У гуцульських говірках Рахівщини функціують значення: 'скеля', 'обрив', 'горб', 'кам'яниста земля', 'твердий ґрунт', 'яма між брилами каміння в ріці'. Для порівняння, на Бойківщині лексема має значення 'стрімка гора, провалля', 'гірський зсув' [Онишкевич, 1984, с. 17]. Як бачимо, значення лексеми *бердо* коливається в межах протиставлення «висота – заглибина». Апелятив уживають і в ширшому розумінні, він може називати ще й тип ґрунту. Лексема широко представлена в ареалі Славії: болг. бърдо 'невисоке, продовгувате, голе підвищення на рівному місці, пагорб'; чes. brdo 'пагорб'; слц. brdo 'пагорб кам'янистого утворення' [ЕСУМ, 1982, с. 97]. Семантика розвинулася як метафоричне перенесення назви деталі знаряддя виробництва на форму географічного об'єкта. Народна географічна термінологія Гуцульщини та Бойківщини виявляє певну єдність у значеннях. Це спричинено насамперед аналогічним фізико-географічним розташуванням обох територій, а також тим, що ці два діалекти належать до карпатської групи говорів. Простежуємо, однак, і семантичні зміщення в межах однієї лексеми, що впливає з існування синонімічних рядів у народній географічній термінології.

На території Рахівщини зафіксовано функціонування чималої кількості словотвірних гнізд від давніх коренів на позначення гірської місцевості, серед яких назви: *верх, гора, трунь, гола, берег, гергели, бескиди, горб, діл, кичера* та ін. У межах зазначеного ряду ще М. Толстой висловлював думку про зв'язок тієї самої лексеми з семемами протилежного плану на осі «висота – заглибина» в різних слов'янських діалектах (Толстой, 1969, с. 98). Назва *бердо* в говірках Рахівщини демонструє функціонування протилежних за значеннями семем: 'скеля' – 'урвище'. У досліджуваному ареалі орографічний термін *бердо* активно виражає значення 'скеля' (*Приходити велике бёрдо, такé, шо лиш<sup>ж</sup> до нéба від<sup>м</sup>ко.* Бг); 'урвище' (*Там бёрдо поганé.* Бг; *У бёрд'ї піднимáли на рубан'а.* Рс; *Зайшли́ в бёрдо (кози).* Бг).

Розглянемо похідні лексеми, що належать до центру досліджуваного поля: *бердя́* (*берда́, бирд'а́, берд'и́*), зб. до *бе́рдо* (*Там страши́и рíтвини, рíпи, такі берда́ – то́то бески́д'а*. Рс – Дбр; *Таке там страши́не берд'а́*. Рс); *берді́вля* (*бирді́вл'а, берді́ул'а, берді́вл'и, бирду́л'а*), сер., зб. до *бе́рдо* (*Там нима́ рíуного по́л'а, лиш' саме берді́ул'а*. Рс); змени. *берді́влячко* (*берді́вл'ичко, бирді́вл'ачко, бирду́л'ачко*) (*Йой, богда́й було сисе́ берді́ул'ачко було, крім мене́, йак т'а́ж<sup>ш</sup>ко по нім с'а де́рти*. Рс); *берді́чко* 'невеликий обрив' (*А н'и́н'о втік оту́й у берді́чко*. Рс; *Де йакé майну́иче берд'і́чко та вішука́йу, де бурсу́кі сид'а́, де зиму́ють*. КсП); а також одиниці ближньої периферії поля: *берді́вка* (*берді́ўка*) 'скеляста полонина' (*Бердо́вата полонина́ – берді́ўка*. Рс); змени.-пестл. *берді́вочка* (*бирді́вочка, бирду́вочка*) (*Полоні́нко-горо́дові́нко, крута́ берд'і́вочко. Коли́ віде́ш у́ полоні́ну, мо́йа біл'авочко?* Рс); *бердо́ватий* (*бердо́ватый*), прикм. до *бердо* (*Таке́ по́ле бердо́вате; Котра́ ду́же ка́мініста полонина́, то бердо́вата*. Рс); *бердо́гато*, присл. 'про скелясту місцевість' (*Так у ті сеге́л'бі бердо́гато; Ёно бердо́гато, але земн'а́ добра́, чо́рна*. Рс); 'про дуже крутий схил гори' (*Ду́же бердо́гато*. Бг); *бердо́вий* (*бердо́вий*), прикм. до *бе́рдо* (*Ка́жут', шо́ у берда́х<sup>2</sup> жи́ють<sup>д</sup> бердо́ві л'у́де*. Рс – Кст). На периферії розглянутого поля простежуємо також назви: *берда́шка* 'коза, що лазить по бердах' (*Дес' там у бе́рд'и́ від'і́ли с'і́ру берда́шку*. Рс); *берду́н*, міф. 'дух урвищ, скель' (*Ни йди́ у бе́рдо, бо т'а берду́н во́з'ме*. Рс); *берду́нка*, міф., жін. до *берду́н* (*Берду́нка берда́ вали́ла та ліса́ ломі́ла*. Рс); *бердя́к* (*бирд'а́к, берд'і́к*) 'ліс у берді' (*Котри́й л'іс у бе́рд'и́ – берд'а́к*. Рс – Дл); *бердя́нка* (*бирд'а́нка, берд'і́нка*) 'хата в берді' (*Дау́но л'у́де жи́ли у́ земл'анка́х та у́ берд'анка́х*. Рс). Прикладом одиниці дальньої периферії розглянутого семантичного поля є назви: *берду́лян* (*берду́л'і́н*), бот. Рододендрон, *Rhododendron myrtifolium* L.; змени. *берду́ляне́ц* (*берду́л'і́не́ц*). Рс; *берду́ляно́вий* (*берду́л'а́но́вий, берду́л'і́но́вий*), прикм. до *берду́лян*; (*Наплелі́ собі́ д'і́ўкі берду́л'а́но́ві ві́нкі*. Рс).

**Висновки та перспективи подальших досліджень.** Отже, структура семантичного поля лексеми *бердо* формувалась протягом віків і на сьогодні об'єднує два семантичні поля на основі ядерних сем: 'знаряддя ткацтва', 'назва гірського рельєфу'. Периферія семантичного поля ткацьких термінів охоплює лексико-семантичну групу назв знарядь праці, деталей виробництва та зброї. Ядро поля, як і його периферія, об'єднує номени зі спільною семою 'вістря'. Досліджуване поле демонструє тісний зв'язок етимологічних чинників у формуванні семантики домінантних лексем. Саме етимологічні спостереження дали можливість побачити природу семантичного поля загалом, зрозуміти шляхи формування ядерних семем у його структурі. Спостереження показали, що окрема семема в межах лексеми, що є ядерною для поля «назв гірського рельєфу», притаманна діалектній системі регіону Карпат, у центрі якого перебувають, зокрема й говірки Рахівщини.

Лексема належить до найстарішого праіндоєвропейського та праслов'янського шарів лексики і функцієє на території всієї Славії та за її кордонами.

Перспективою дослідження може бути опис зазначених семантичних полів як компонентів ширшого поля найдавніших карпатизмів, зокрема на позначення назв гірського рельєфу в ареалі Славії.

Список скорочень назв населених пунктів Рахівського району  
Закарпатської області

Богдан – Бг; Великий Бичків – ВБч; Волиця – Вд; Ділове – Дл;  
Кобилецька Поляна – КбП; Косівська Поляна – КсП; Костилівка – Кст;  
Круглий – Крг; Лазещина – Лзщ; Луг – Л; Луги – Лг; Рахів – Рх;  
Розтоки – Рз; Росішка – Рс.

**Література та джерела**

- Антомонов, А. Ю. (1987). *Исследование структурной организации лексико-семантического поля*: дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.19 – теория языка. К., 191 с.
- Атлас української мови (1988). 2. К. : Наук. думка.
- Багмут, І. В. (2007). *Лексико-семантичне поле звуконайменувань у сучасній українській літературній мові (склад, структура, парадигматика)*: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 – українська мова. К., 22 с.
- ГГК – Гуцульські говірки: короткий словник (1997). Львів.
- Грицак, М. А. (2017). Матеріали до словника українських говірок Закарпатської області (Вип. 1. А – Б). К. : ТОВ «КММ».
- Денисова, С. П. (1996). *Типологія категорій лексичної семантики*. К., 294 с.
- Етимологічний словник української мови (1982 – 2012). 1 – 6. К.: Наук. думка.
- Карпенко, Ю. А. (1967). Свойства и источники микропонимии. *Микротопонимия*. М.: Изд-во Моск. ун-та. С. 15 – 22.
- Карпенко, Ю. А. (2002). Праслов'яни в українських Карпатах: свідчення гідро- та оронімії. *Мовознавство*. Доповіді та повідомлення на IV Міжнародному конгресі україністів. К.: Пульсари. С. 278 – 282.
- Лакофф, Дж. (1988). Мышление в зеркале классификаторов. *Новое в зарубежной лингвистике*. Когнитивные аспекты языка: пер. с англ. Вып. XXII. С. 12 – 51.
- Липка, С. І. (2015). Лексико-семантичне поле як фрагмент мовної картини світу. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер. «Філологічна»*: зб. наук. пр. Вип. 48. Острог: Вид-во Нац. ун-ту «Острозька академія». С. 87 – 90.
- Межжеріна, Г. В. (2002). Структурна організація семантичних одиниць (поле – лексико-семантична група – слово). *Актуальні проблеми*



- української лінгвістики: теорія і практика* : зб. наук. пр. Вип. V. К.: ВПЦ «Київський університет». С. 114 – 126.
- Онишкевич, М. Й. (1984). Словник бойківських говірок (Ч. 1 – 2). К.: Наук. думка.
- Терещенко, К. В. (2012). Мовне втілення концептуальної картини світу. *Перекладацькі інновації: матеріали II Всеукр. студ. наук.-практ. конф.* (15–16 березня 2012 р.). Суми: СумДУ. С. 27 – 30.
- Толстой, Н. И. (1969). *Славянская географическая терминология: семасиологический аспект*. М., 264 с.
- Филлмор, Ч. (1988). Фреймы и семантика понимания. *Новое в зарубежной лингвистике. Когнитивные аспекты языка: пер. с англ.* Вып. XXIII. С. 52 – 92.
- Щебликіна, Т. А. (2000). Лексико-семантичне поле простору в українській мові. *Лінгвістичні дослідження: зб. наук. пр.* Вип. 4. С. 61 – 66.
- Юдко, Л. В. (2011). Мовна та концептуальна картини світу як відображення свідомості нації. *Studia Linguistica*. Вип. 5. Ч. 2. К.: ВПЦ «Київський університет». С. 292 – 298.

*Стаття надійшла до редакції 27.10.2022 р.*

*Прийнято до друку 31.10.2022 р.*

*Рецензент – д. філол. наук, проф. Глуховцева К. Д.*